

Aan
de gemeenteraad

Datum 27 februari 2024
Zaaknummer 2024-0019983
Betreft Beschikbaar stellen van een krediet voor de herinrichting
Hans Petri Kunstlandschap

Vergadering van
Portefeuillehouder: Maarten Burggraaf
Begrotingsprogramma Bouwend en Bereikbaar Dordrecht
Kernteam/Opgave: Opgaven - Bouwende Stad
Auteur: Floor Eggermont
E-mail: fj.eggermont@dordrecht.nl
Verantwoordelijke: Floor Eggermont
Openbaar: Ja

Voorgesteld besluit

voor de herinrichting van het Hans Petri Kunstlandschap en de directe omgeving een budget beschikbaar te stellen van € 1.190.000,-;

hiervan € 290.000,- te dekken uit het al eerder verstrekte voorbereidingskrediet, € 127.000,- uit de grondexploitatie Wielwijck, € 282.000,- uit grondexploitatie Amstelwijck en € 491.000,- uit de algemene reserve van het grondbedrijf;

de begroting te wijzigen bij de prognose 2024 van het grondbedrijf.

Deadline

Ten behoeve van de integrale planning Amstelwijck is besluitvorming op 9 april gewenst.

Raadsvoorstel

Hoe zijn de bevoegdheden rond dit onderwerp verdeeld?

Het beschikbaar stellen van het krediet voor de herinrichting van het Hans Petri Kunstlandschap en de directe omgeving is een bevoegdheid van de gemeenteraad. Het college is verantwoordelijk voor kunst in en beheer van de openbare ruimte.

Wat is het doel?

De ontwikkeling van Amstelwijck heeft effect op het gebied rond het Hans Petri kunstwerk. Dit biedt een mooie gelegenheid om een kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte tot stand te brengen. Door de voorgestelde herinrichting ontstaat een kwalitatief hoogwaardig gebied dat Amstelwijck, Wielwijk en de Dordste Hout met elkaar verbindt. In het ontwerp is gekeken naar de openbare ruimte die ligt tussen de Reeweg Zuid, de Van der Steenhovenplein en het voormalige voorterrein van het Refaja ziekenhuis.

Daarbij komt dat het kunstwerk, dat meer dan 50 jaar bestaat, een kwaliteitsimpuls verdient. Hans Petri heeft het originele kunstwerk bestaande uit keien, heuvels en zuilen, opgeleverd in opdracht van het Refaja ziekenhuis. Het kunstwerk symboliseert de relatie met het christelijke ziekenhuis door de belangrijke rol van water in het kunstwerk. Naast water is ook de toevoeging van natuurlijke elementen (onder andere gras, rietpollen en andere beplanting) belangrijk in het

originele ontwerp van Petri. Op deze manier bracht het kunstlandschap natuur terug in een verstenende omgeving.

Na ruim 50 jaar ziet de omgeving rondom het kunstwerk er anders uit, en is het artefact het enige wat de relatie met de vroegere omgeving en herinnering aan het ziekenhuis in stand houdt. Daarom willen we graag dat het kunstwerk behouden blijft, maar ook mee verandert met de tijd. Het Hans Petri Kunstlandschap biedt een mooie kans om kunst in de openbare ruimte te behouden, wat aansluit bij het beleid Kunst in Openbare Ruimte (KIOR). Kunst in de openbare ruimte verbindt, is voor iedereen en levert een bijdrage aan de identiteit van Dordrecht. Met de totstandkoming van het nieuwe ontwerp van het Hans Petri Kunstlandschap onderschrijven we de waarde die u hecht aan kunst in de openbare ruimte met het aannemen van de motie kunst in de openbare ruimte is van en voor iedereen.

In het nieuwe ontwerp van het Hans Petri Kunstlandschap is op drie vlakken gekeken naar kunst in de openbare ruimte:

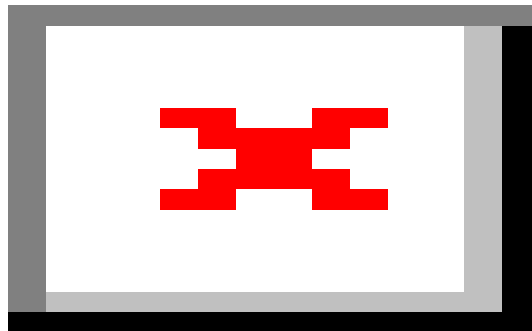
- Voor het nieuwe ontwerp zijn de originele uitgangspunten van Hans Petri die het kunstlandschap in opdracht van het Refaja ziekenhuis oplevert bekeken. In het nieuwe ontwerp hechten we waarde aan deze uitgangspunten.
- Het Dordrechts Museum heeft meegekeken hoe het kunstlandschap met de tijd mee kan veranderen met instandhouding van de originele uitgangspunten.
- Inwoners hebben op verschillende manieren mee kunnen denken en input kunnen geven voor het ontwerp.

De herinrichting van het Hans Petri Kunstlandschap bestaat uit meerdere onderdelen. Enerzijds het herstellen en onderhouden van het landschap. De afgelopen jaren hebben er geen grote onderhoudswerkzaamheden plaatsgevonden. In het ontwerp is gekeken hoe het kunstlandschap het achterstallig onderhoud kan integreren in een nieuw hoogwaardig ontwerp. Anderzijds is het Hans Petri Kunstlandschap onderdeel van de openbare ruimte. Om de openbare ruimte integraal te bekijken wordt ook de directe omgeving van het kunstlandschap meegenomen. Hiermee krijgt het kunstlandschap ook een verbindende functie tussen de verschillende wijken. Daarnaast bestaat het voorgestelde ontwerp uit een kunstlandschap met veel groen die een prettige verblijfplaats vormt.

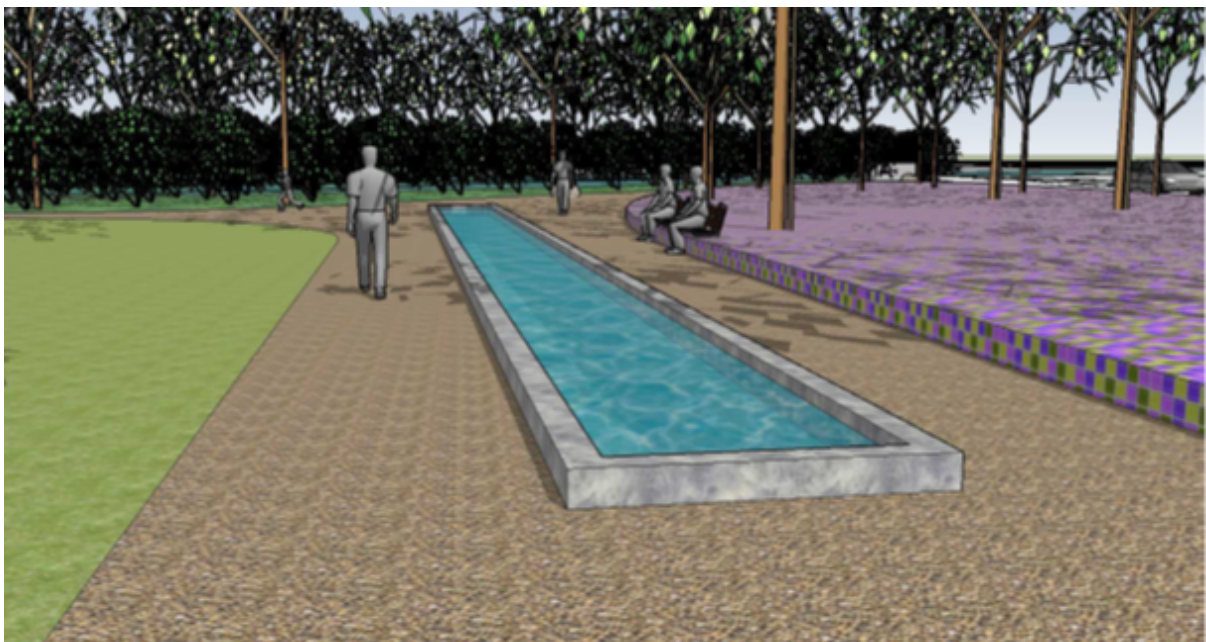
Ontwerp

In het ontwerp staan de volgende uitgangspunten centraal:

- Het kunstwerk proberen we zoveel mogelijk in ere te **herstellen**. De heuvels en de pylonen blijven behouden. Door de technische staat van de waterleiding en pompen en daarbij hoge kosten van de reparatie is het niet mogelijk om de fontein te repareren. Water is wel een belangrijk element in het ontwerp. Met het nieuwe toe te voegen waterelement laten we het water wel weer stromen.
- Het gebied wordt een **verbindend** element tussen de verschillende wijken. Door een fietspad toe te voegen in het ontwerp verbinden we Amstelwijk nog meer met Wielwijk en winkels in de buurt. Daarnaast zorgen voetpaden voor een lopende verbinding tussen de wijken.
- We zorgen voor meer **sociale veiligheid**. Dat doen we door de dichte bosschages op te schonen en deels zorgvuldig te snoeien. Vanuit de woningen langs het Van der Steenhovenplein komen er uitzichtplekken op het Hans Petri kunstlandschap.
- We vergroten de verblijfskwaliteit. Dit doen we door zitelementen, een vlonder en de toevoeging van water.
- We behouden de bosschages op het eiland en langs de rand van de Oostkil. Deze hebben een belangrijke waarde voor de **biodiversiteit**. Daarnaast waarborgen ze de privacy van de inwoners van de Dordtse Hout.
- Nabij de fontein wordt vanuit circulair oogpunt gekeken naar de fundatie van de verharding. Hierbij hergebruiken we het asfalt waar een parkverharding (steenslag) aan toegevoegd wordt. Dit helpt ook tegen hittestress in onze klimaatopgave.

Herinrichting nieuwe inrichting Hans Petri kunstlandschap. Aan deze afbeelding kunnen geen rechten worden ontleend.

Herinrichting nieuwe inrichting Hans Petri kunstlandschap. Aan deze afbeelding kunnen geen rechten worden ontleend.

Wat zijn per besispunt de argumenten en wat is hierop de toelichting?

Besispunten 1 en 2

Het Hans Petri Landschap is een bovenwijkse voorziening. Deze voorziening maakte eerder nog geen onderdeel uit van de grondexploitaties voor de omliggende ontwikkelingen Amstelwijk, Wielwijk en de al gerealiseerde wijken. Het bedrag wat toerekenbaar is aan de twee gemeentelijke ontwikkelingen (totaal € 409.000,-) worden nu opgenomen in de begroting van genoemde grondexploitaties. Een bedrag van € 300.000,- was al eerder gevoteerd en wordt gedekt uit de algemene reserve van de stad. Voor het resterende bedrag ad € 491.000,- wordt nu voorgesteld dit te dekken uit de algemene reserve van het grondbedrijf.

Wat zijn kanttekeningen en/of risico's bij dit voorstel?

In 2022 is geconstateerd dat onderdeel van het kunstwerk, de pylonen, geen eigendom was van de gemeente. Het Albert Schweitzer Ziekenhuis (ASZ) had recht van opstal van de pylonen. Om te kunnen starten met de herinrichting, is de beëindiging van het recht van opstal, waarbij het eigendom van het kunstwerk om niet overgedragen, in gang gezet. De gemeente en het ASZ zijn tot overeenstemming gekomen. Het ASZ kan financieel niet bijdragen aan de herinrichting. Na officiële afhandeling bij de notaris zullen pas opdrachten worden verstrekt.

De afgelopen jaren is het Hans Petri Kunstlandschap minimaal onderhouden door zowel het ASZ als de gemeente. Volgens de overeenkomst voor het opstalrecht was het ASZ verantwoordelijk voor regelmatig en deugdelijk onderhoud van de pylonen. Als het kunstlandschap niet heringericht wordt, zullen er alsnog substantiële kosten gemaakt moeten worden. Enerzijds voor het achterstallig onderhoud, om zo de veiligheid van de openbare ruimte te garanderen. Daarnaast zal de omgeving niet de gewenste uitstraling krijgen, geen verbindende functie vervullen, afbreuk doen aan het participatieproces wat doorlopen is en leiden tot een vershraling van de openbare ruimte enerzijds en slecht onderhoud aan bestaande kunst anderzijds.

In de raadsinformatiebrief van juni 2021 hebben wij u gemeld dat wij op zoek zouden gaan naar aanvullende budgetten uit beheer of elders dekking te vinden elders in de reguliere exploitatie. Daarnaast is, zoals toegezegd, gepoogd om de ontwikkelaar van het Refajaterrein in de kosten te laten bijdragen; dit is niet gelukt. Dit komt deels omdat de financiële afspraken tussen gemeente en ontwikkelaar al in een eerder stadium gefinaliseerd waren, maar ook omdat in die afspraken al een bijdrage van de ontwikkelaar zit aan, bijvoorbeeld, de geluidsschermen. Ook blijkt uit onderzoek dat cofinanciering door middel van subsidies niet mogelijk is. In 2021 is met u gecommuniceerd dat puur voor het herstel van het kunstwerk, een bedrag van ongeveer € 250.000,- nodig zou zijn. Het ziekenhuis heeft aangegeven niet in deze kosten te kunnen bijdragen.

Welk (participatie)proces is doorlopen om tot dit voorstel te komen?

In 2021 is door middel van een raadsinformatiebrief aangegeven dat vijf stappen doorlopen worden om te komen tot een DO met bijbehorende raming. Deze stappen, inclusief inspraak, zijn doorlopen.

Stedenbouwkundige en landschappelijke uitgangspunten en een advies van het Dordrechts Museum hebben richting gegeven om het kunstlandschap mee te laten veranderen met de tijd. Het huidige ontwerp is door een participatieproces tot stand gekomen. Er zijn gesprekken geweest met gebruikers, het bestuur van de moskee en omwonenden. Daarnaast hebben we losse inspraakreacties gekregen via de Amstelwijk website www.woneninamstelwijk.nl en via de email. Wensen en ideeën van (toekomstig) omwonenden zijn tijdens de Amstelwijkdag opgehaald. Deze gesprekken en wensen hebben mede de zes uitgangspunten van het ontwerp bepaald. Bij het verder (technisch) uitwerken van het ontwerp zullen (toekomstige) omwonenden betrokken en op de hoogte gehouden worden van de ontwikkelingen. Dit is gebeurd tijdens de inloopavond Amstelwijk, en hier hebben we enthousiaste reacties op het ontwerp mogen ontvangen.

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

- [Motie Kunst in de openbare ruimte is van en voor iedereen!](#)
- [Raadsinformatiebrief Ontwerp gebied rond Hans Petri Kunstwerk.](#)

Hoe wordt dit betaald?

De totale uitvoeringskosten van het huidige ontwerp bedragen € 1.190.000,-. In het ontwerp zijn verschillende uitwerkingen gemaakt om zo tot een ontwerp te komen waarbij een balans gevonden is tussen hoogwaardige kwaliteit, achterstallige en toekomstige onderhoudskosten, veiligheid, input vanuit het participatietraject en kostenoptimalisatie.

Op basis van eerdere schattingen hebben wij in 2021 een bedrag van € 1,2 miljoen met u gecommuniceerd. Door optimalisaties in het ontwerp zijn de totale kosten voor het gehele ontwerp ongeveer gelijk gebleven, ondanks diverse prijsstijgingen.

Bij de Kadernota 2022 is een voorbereidingskrediet ter hoogte van € 300.000,- beschikbaar gesteld voor het Hans Petri Kunstlandschap. Er resteert na technisch onderzoek hiervan nog een bedrag van € 290.000,- dat zal worden ingezet voor de gedeeltelijke realisatie van het Hans Petri Kunstlandschap.

Het Hans Petri Kunstlandschap wordt aangemerkt als een bovenwijkse voorziening. Dit betekent dat een deel van het benodigde budget, te weten € 409.000,-, direct toerekenbaar is aan een aantal aangrenzende woningbouwontwikkelingen in het gebied, bestaande uit Amstelwijk en Wielwijk. Deze kosten worden ten laste gebracht van de grondexploitaties van deze wijken. De effecten worden verwerkt bij de actualisatie van de grondexploitaties, als onderdeel van de prognose van het grondbedrijf 2024. Deze aanpassingen hebben een financieel negatief effect op de eindwaarden van de grondexploitaties en betekent voor de grondexploitatie Wielwijk dat de verliesvoorziening moet worden opgehoogd met een bedrag van € 127.000,-.

De positieve effecten van het nieuwe ontwerp van het kunstlandschap beperken zich niet alleen tot aangrenzende ontwikkelingen, maar hebben een breder positief effect op toekomstige ontwikkelingen in het gebied. Het resterende bedrag van het benodigde budget, € 491.000,-, wordt daarom ten laste gebracht van de reserve grondbedrijf.

Onderhoud

Het toekomstig beheer van het kunstlandschap ligt bij de gemeente. De beheerskosten voor zowel onderhoud als het nieuwe ontwerp wordt ingediend bij de Perspectiefnota 2024-2028. Voor het gehele landschap is de verwachting dat dit € 10.000,- per jaar betreft.

Wat is het vervolg op het raadsbesluit?

Na het besluit zal over worden gegaan tot verkrijging van het kunstwerk, het ontwerp verder technisch uitgewerkt worden, om vervolgens aan te besteden en in uitvoering over te gaan.

Het college van Burgemeester en Wethouders

De raad van de gemeente DORDRECHT;

gezien het voorstel van het college van Burgemeester en Wethouders van 27 februari 2024 inzake Beschikbaar stellen van een krediet voor de herinrichting Hans Petri Kunstlandschap ;

gelet op artikel 192, lid 1 van de Gemeentewet;

b e s l u i t :

voor de herinrichting van het Hans Petri Kunstlandschap en de directe omgeving een budget beschikbaar te stellen van € 1.190.000,-;

hiervan € 290.000,- te dekken uit het al eerder verstrekte voorbereidingskrediet, € 127.000,- uit de grondexploitatie Wielwijck, € 282.000,- uit grondexploitatie Amstelwijck en € 491.000,- uit de algemene reserve van het grondbedrijf;

de begroting te wijzigen bij de prognose 2024 van het grondbedrijf.

Aldus besloten in de vergadering van